

Albanian-American
Development Foundation

Universiteti i Elbasanit “Aleksandër Xhuvani”

Fakulteti Ekonomik

Departamenti: Financë-Kontabilitet

KONKURS MBI PUNËT KËRKIMORE

JSTOR

FUSHA E APLIKIMIT: Sipërmarrje dhe Ekonomi

“Roli i inovacionit në biznes”

Punoi: Aleksandra Saraçaj

Financë-Kontabilitet, 2020-2021

Elbasan 2021

Përmbajtja:

Hyrja	3
Zhvillimi	3
1. Evolimi i teknologjisë dhe përdorimi i saj i parë.....	3
2. Ndikimi i teknologjisë dhe mënyra e përgjigjes së bizneseve sot.....	4
3. Teknologjia dhe ndryshimi në strukturën e pagave.....	5
4. Burimet njerëzore të ndikuar nga Teknologjia e Informacionit (TI)	5
5. Raste studimi.....	6
6. Biznesi Elektronik	7
7. Transaksionet online, biznes-biznes (B2B, business-to-business).....	8
8. Veçoritë e teknologjisë së biznesit elektronik	9
9. Avantazhet dhe disavantazhet e biznesit elektronik për konsumatorë	10
10. Rritja e Biznesit Elektronik	10
11. Investimet mjedisore në kohët e zhvillimit teknologjik.....	11
Përfundime	12
Rekomandime	12
Referencat	13

Hyrja

Globalizimi dhe teknologjia

Ne jemi në fillimet e një transformimi të madh ekonomik dhe shoqëror që po krijojmë prirje në teknologji dhe globalizim. Globalizimi ndihmon që teknologjia të kapërcejë kufijtë tradicionalë kombëtar për t'u bërë më fitimprurëse, ndërsa teknologjia ndihmon për ta bërë biznesin më global. Teknologjia gjithashtu është duke shkurtuar ciklet e jetës së produktit, duke punuar me më pak vëzhgim dhe organizatat janë më pak hierarkike, duke rritur rëndësinë e asetëve intelektuale që janë pajisjet inovatore duke krijuar burime të reja të konkurrencës në organizatë dhe vende të ndryshme . Ky punim shqyrton natyrën e këtyre ndryshimeve epokale dhe përdorimin e tyre për planifikimin e biznesit dhe të menduarit strategjik të cilat ndikohen nga zhvillimet teknologjike. (Aggarwal, R. (1999). Technology and Globalization as Mutual Reinforcers in Business: pp.83)

Zhvillimi

Evolimi i teknologjisë dhe përdorimi i saj i parë

Si kontribuojnë kompjuterët në performancën e biznesit dhe rritjen ekonomike ? Sot , shumica e njerëzve të cilëve u kërkohet të identifikojnë pikat e forta të kompjuterëve priren të mendojnë për detyra llogaritëse si shumëzimi i shpejtë i numrave të mëdhenj . Kompjuterët kanë shkëlqyer në llogaritjen që nga Mark 1 (1939) , kompjuteri i parë modern dhe ENIAC (1943) , kompjuteri i parë elektronik i pa lëvizshëm . Gjatë Luftës së Dytë Botërore, qeveria e SHBA -së financoi kërkime mbi mjetet për llogaritjen e trajektoreve të predhave të artilerisë . Rezultati ishte zhvillimi i disa prej kompjuterave të parë dixhitalë me aftësi të jashtëzakonshme për llogaritjen e ngritjes së predhave të artilerisë . Sidoqoftë , kompjuterët nuk fokusohen vetëm te numrat. Ata janë edhe përpunues të simboleve. E njëjta teknologji mund të përdoret për të ruajtur, rimarrë, organizuar,

transmetuar dhe transformuar algoritmikisht çdo lloj informacioni

që mund të digjitalizohet. Për të përmendur disa: numrat, tekstet, videot, muzika, fjalimet, programet dhe vizatimet inxhinierike. Kjo është me fat sepse shumica e problemeve nuk janë probleme numerike . Ballistika , thyerja e kodit, pjesët e vështira të kontabilitetit dhe detyra të tjera të cilat përfshijnë shumë llogaritje.

Brynjolfsson, E., & Hitt, L. (2000). Beyond Computation: Information Technology, Organizational Transformation and Business Performance. pp.23.

Ndikimi teknologjisë dhe mënyra e përgjigjes së bizneseve sot

Një punim i bazuar në burime të Teknologjisë së Informacionit (TI) sugjeron që firmat mund dhe bëjnë diferencimin vetë në bazë të burimeve që ata zotërojnë . Në një infrastrukturë të Teknologjisë së Informacionit (TI) të firmës , njerëzit dhe aftësia për të përdorur TI-në si burim specifik të firmës për përfitime jo materiale, të cilat në kombinim krijojnë një aftësi gjithëpërfshirëse të TI-së në të gjithë firmën . Secili nga burimet individuale të TI-së janë komplekse për tu përvetësuar dhe vështirë për t'u imituar, firmat që arrijnë avantazhe konkurruese përmes TI-së kanë mësuar gjithashtu të kombinojnë në mënyrë efektive burimet e tyre të TI-së për të krijuar një aftësi të përgjithshme të saj . Për shembull , një infrastrukturë fleksibël Teknologjisë së Informacionit kur kombinohet me atë njerëzore , pra me njerëz të fortë dhe të përgatitur, organizata bëhet më e fuqishme. Po kështu, firmat e suksesshme punësojnë në sektorët e tyre njerëz që kanë njohuri dhe aftësi në Teknologjinë e Informacionit (TI) për zhvillimin dhe përfitimin e materialeve jo të prekshme ku mund të përmendim orientimin e konsumatorëve , sinergjinë dhe njohuritë organizuese efektive.

(Melville, N., Kraemer, K., & Gurbaxani, V. (2004). Review: Information Technology and Organizational Performance: An Integrative Model of IT Business Value pp.284)

Teknologjia dhe ndryshimi në strukturën e pagave

Struktura e pagave dhe struktura punësimit , në mënyrë dramatike , u zhvendos në shumë vende në vitet e fundit . Ka pasur probleme të mëdha në pabarazinë e pagave në Shtetet e Bashkuara dhe në Mbretëria e Bashkuar, ndërsa vendet e tjera (veçanërisht ato në Evropë) kanë pasur struktura më të qëndrueshme të pagave . Në të njëjtën kohë papunësia është rritur ndjeshëm në disa vende evropiane , dhe pothuajse të gjitha vendet kanë parë ndryshime në strukturën e punësimit që kanë ndikuar negativisht dhe veçanërisht te punëtorët e pakualifikuar . Shumë kritik besojnë se shumë nga ndryshimet në aftësi dhe në strukturë pagave në Shtetet e Bashkuara buron nga ndikimi i Teknologjisë së re. Në të vërtetë nga një grup i madh ekonomistësh që janë të aftë dhe kanë njohuri për aftësitë dhe ndryshimet teknologjike (SBTC) , është argumentuar që duhet favorizuar paga dhe të rritet perspektiva e punësimit të punëtorëve relativisht të aftë pra të mirëkualifikuar, ndërkohë sot po dëmtohen pagat dhe po bëhet punësimi gjithmonë e më pak i të kualifikuarve .

(Machin, S., & Van Reenen, J. (1998). Technology and Changes in Skill Structure: Evidence from Seven OECD Countries. pp.1215.)

Burimet njerëzore të ndikuar nga Teknologjia e Informacionit (TI)

Organizimi i burimeve njerëzore në përgjithësi përfshijnë , trajnimin, përvojën, marrëdhëniet dhe njohuritë e punonjësve në biznes . Institutet e kritikëve të Teknologjisë njerëzore të Informacionit Weill dhe Broadbent vlerësojnë një kohë prej pesë deri në shtatë vjet për të zhvilluar infrastrukturën e teknologjisë. Burimet përfshijnë: (1) aftësitë teknike të teknologjisë, të tilla si programimi, analiza dhe dizajni i sistemeve, dhe kompetencat në teknologjitë në zhvillim. (2) aftësitë menaxheriale të IT-së, të cilat përfshijnë aftësi të tilla si menaxhimi efektiv të

funksioneve të kurbës IS , koordinimi dhe ndërveprimi i

komunitetit të përdoruesve, dhe aftësitë për menaxhim dhe udhëheqje të projekteve. Firmat me burime të forta njerëzore në Teknologjinë e Informacionit (TI) janë në gjendje të: (1) integrojnë proceset e planifikimit në biznes në mënyrë më efektive, (2) të konceptojnë dhe të zhvillojnë veprime të besueshme dhe me kosto efektive që mbështesin nevojat e biznesit të firmës , (3) të komunikojnë dhe të punojnë me njësitë e biznesit në mënyrë më efikase, dhe (4) të parashikojnë nevojat e ardhshme të firmës dhe të përtërijnë tipare të vlefshme e inovatore të produkteve të reja para se ta bëjnë konkurrentët këtë veprim . Aftësia menaxheriale për të koordinuar aktivitetet shumëplanëshe të ndërlidhura me zbatimin e suksesshëm të sistemeve të Teknologjisë së Informacionit është gjetur të jetë një tipar kryesor dallues i firmave të suksesshme sot.

(Bharadwaj, A. (2000). A Resource-Based Perspective on Information Technology Capability and Firm Performance: An Empirical Investigation. pp.173.)

Raste studimi

Nevoja për të përputhur strukturën organizative me aftësitë e teknologjisë dhe sfidat e bërjes së tranzicionit në një proces prodhimi intensiv të teknologjisë së informacionit ilustron në mënyrë koncize nga një rast studimi i "MacroMed" , një prodhues i madh i produkteve mjekësore (Brynjolfsson, Renshaw dhe Van Alstyne, 1997) . Në një dëshirë për të siguruar diferencim dhe larmi më të madhe të produktit , MacroMed bëri një investim të madh në prodhimin e integruar kompjuterik. Ky investim gjithashtu përkoi me një listë të renditur të ndryshimeve të tjera të mëdha që do të bënte , duke përfshirë: eliminimin e normës , dhënien e autoritetit të punëtorëve për caktimin e pajisjeve, ndryshimet në të drejtat e marrjes së vendimeve , procesin dhe inovacionin e rrjedhës së punës, ndërveprime më të shpeshta , më të pasura e më të gjalla me

klientët dhe furnitorët , rritja e komunikimit efektiv , punës

ekipore dhe ndryshime të tjera në aftësi , proces , kulturë dhe në strukturë organizative.

(Bharadwaj, A. (2000). A Resource-Based Perspective on Information Technology Capability and Firm Performance: An Empirical Investigation. pp.174.)

Biznesi Elektronik

Transformimi i biznesit besohet që ka filluar me biznesin elektronik i cili fillet e para i ka në vitin 1995 dhe i referohet përdorimit të internetit dhe ueb-it për të bërë biznes. Ueb faqet janë bërë burim i informacioneve të detajuara për sjelljet e konsumatorëve, preferencat, nevojat dhe vlerat gjatë blerjes, gjë që kompanitë mund ti përdorin për të bërë promociione të produkteve apo shërbime, të cilat janë të bazuara në klientë individual. Interneti shkurton asimetrinë e informacionit dhe si rrjedhojë kjo transparencë ndihmon për të kuptuar fuqinë blerëse relative. Ueb faqet e biznesit elektronik (E-com) ofrojnë informacione me çmime konkurruese për klientin duke ju ofruar atyre çmimin më të përshtatshëm. Tregjet online ofrojnë mundësi ku blerësit dhe shitësit mund të takohen, kërkojnë, ofrojnë produkte dhe ky lloj i të bërit biznes ka krijuar një model dhe koncept të ri biznesor, ku mallrat dhe shërbimet mund të postohen përmes rrjeteve digjitale dhe të shiten online ku dhe transaksionet kryhen në mënyrë elektronike mes konsumatorëve dhe biznesit. Shumica e biznesit elektronik është realizuar në internet, por mund të bëhet edhe në rrjetet private, të tilla si: Wan, Lan etj.

(C.Laudon & P.Laudon, 2020, p. 405)

Ekzistojnë shumë lloje të biznesit elektronik, por ne do të paraqesim në vijim tre nga më kryesoret:

B2C (Biznesi tek konsumatori) - Përfshinë shitjet me pakicë të produkteve dhe shërbimeve për blerës individual. Një shembull i transaksionit B2C mund të jetë një person i cili blenë një produkt nga një shitës. B2B (Biznesi tek biznesi) - Involvon shitjen e produkteve dhe shërbimeve nga biznesi për biznesin. Shitja e produkteve nga një prodhues tek shitësit me pakicë mund të konsiderohet si transaksion B2B.

C2C (Konsumatori tek Konsumatori) - Involvon klientët që shesin direkt klientëve tjerë. Një shembull tipik mund të jetë një forum apo ueb faqe online.

(C.Laudon & P.Laudon, 2020, p. 413)

Transaksionet online, biznes-biznes (B2B, business-to-business)

Tregtia biznes me biznes përfshin një gamë të gjerë transaksionesh ndërshoqërie , duke përfshirë tregtinë me shumicë, si dhe blerjet e kompanive të shërbimeve , burimeve, teknologjinë, pjesët , komponentët e prodhuar dhe pajisjet kapitale . Ai gjithashtu përfshin disa lloje të transaksioneve financiare ndërmjet kompanive , të tilla si sigurimi, kredia tregtare, obligacionet, letrat me vlerë dhe asete të tjera financiare. Fraza popullore "B2B e-commerce" i referohet zëvendësimit të shërbimeve të punës në prodhimin e transaksioneve ekonomike me përpunimin e të dhënave kompjuterike dhe komunikimet në internet. Shumë kompani të angazhuara në B2B (tregtia elektronike) janë ndërmjetës midis kompanive të tjera që blejnë dhe shesin mallra dhe shërbime. Madhësia e mundshme e tregtisë elektronike B2B në ekonomi është e madhe, por e vështirë për tu bërë . Jupiter Communications (2000) vlerëson se transaksionet e përgjithshme të mallrave (me përjashtim të shërbimeve) ndërmjet bizneseve në Shtetet e Bashkuara duhet të arrijnë shumën në 11.5 trilionë dollarë në 2000, nga të cilat 336 miliardë dollarë kryhen në mënyrë elektronike. Deri në vitin 2005 , Jupiteri priste që transaksionet on-line të përfaqësonin 6.3 trilionë dollarë nga 15.1

trilionë dollarë gjithsej. Ndërsa , Goldman Sachs (2000) kishte projektuar transaksionet e tregtisë elektronike B2B që të arrinin 4.5 trilion dollarë në të gjithë botën deri në vitin 2005 gjë që u arrit.

(Bharadwaj, A. (2000). A Resource-Based Perspective on Information Technology Capability and Firm Performance: An Empirical Investigation. pp.178.)

Veçoritë e teknologjisë së biznesit elektronik

Për dallim nga tregjet fizike që kanë pasur shumë pak veçori dhe më shumë kufizime, tani ekzistojnë një game e gjerë e proceseve sa më të lehta për konsumatorë dhe shumë veçori të teknologjisë së biznesit elektronik të radhitura si në vijim

Gjithëpranim - Disponueshmëria e teknologjisë së internetit është kudo në punë, shtëpi përmes qasjes nga pajisjet teknologjike gjatë gjithë kohës. Rritje të lehtësimeve dhe rënie të kostove të blerjes.

Arritje Globale - Teknologjia mbërrin kudo nëpër vendet e botës. Tregu përfshin biliona klientë si dhe miliona biznese në gjithë botën.

Standarde Universale - Standardet teknike për të bërë biznes online përmes biznesit elektronik (e-com) janë të njëjta në të gjithë botën. Kjo ka ndihmuar shumë në reduktimin e kostos materiale dhe kohore.

Pasuri - Mundësi për të ofruar shërbime sy më sy duke përdorur shërbimet audio dhe video, ku dhe animacionet janë të mundshme.

Interaktiviteti - Lejon mënyra të komunikimit mes shitësit dhe blerësit. Në e-com konsumatorët e ueb faqeve bëhen pjesëmarrës në procesin e vendosjes së produktit në treg.

Densiteti i Informacionit - Shuma totale dhe kualiteti i

informacionit është i disponueshëm për të gjithë pjesëmarrësit e tregut, pra klientët dhe shitësit.

Nuk ka diskriminim të çmimeve gjë që i bën çmimet dhe kostot më transparente.

Përshtatshmëri - Ndërrimi i produkteve dhe shërbimeve është i mundur në bazë të preferencave të klientit.

Teknologjia Sociale - Modelet e reja të biznesit dhe teknologjia mundësojnë krijimin e përmbajtjes së shfrytëzuesit dhe shpërndarjes së përvojave në rrjete sociale.

(C.Laudon & P.Laudon, 2015, pp. 407- 409)

Avantazhet dhe disavantazhet e biznesit elektronik për konsumatorë

Biznesi elektronik ka sjellë me vete më shumë mundësi për menaxhimin e marrëdhënieve me klientë dhe për marketing. Por, sikur secila fushë kjo ka avantazhet dhe disavantazhet e veta. Disa nga avantazhet për konsumatorët janë: informacion më i mirë, qasje e lehtë në blerje, 24 orë disponueshmëri, pa trafik apo nevojë për vend parkim, çmime më konkurruese dhe shpesh herë më të lira. Ekzistojnë edhe shumë disavantazhe të blerjeve online. Ato karakterizohen me mungesë të njohurive teknike për përdorim, kompleksitet në produktet të cilat zgjidhen në bazë të prekjës, shijes apo aromës, probleme ligjore, vështirësi për përkrahje pas shitjes, mungesë e besimit në teknologji dhe frika për sigurinë e kredit kartelave .

(C.Laudon & P.Laudon, 2020, p. 410)

Rritja e Biznesit Elektronik

Nga viti 1995 e gjerë më sot, ekzistojnë tre valë të transformimit dhe rritjes së biznesit elektronik. Vala e parë e biznesit elektronik ka transformuar librat, muzikën dhe udhëtimet e aeroplanëve, vala e dytë ka transformuar filmat, pajisjet elektronike, pronat dhe hoteleritë. Kompanitë të cilat i kanë mbijetuar sfidave dhe kanë adaptuar biznesin e tyre në një model bazuar online, tani

lulëzojnë. Si p.sh: kompania më e madhe në botë është Amazon, e cila është e bazuar tërësisht në biznesin elektronik. Disa nga bizneset më me famë dhe të suksesshme të kësaj natyre janë: amazon.com, ebay.com, aliexpress.com, alibaba.com etj. Biznesi elektronik është rritur në mënyre eksponenciale, duke qenë stabile edhe në periudhën e recesionit. Në botë më shumë se 1 bilion e njerëzve janë të lidhur me internet, gjë që i jep shtytje edhe më të madhe rritjes së biznesit elektronik. Edhe pse ka një rritje të vazhdueshme të blerësve online, megjithatë revolucioni i biznesit elektronik ende është në fazat e hershme dhe pritet rritje shumë e madhe në vitet në vijim.

(Kenneth & Jane, 2015 pp.415)

Investimet mjedisore në kohët e zhvillimit teknologjik

Proceset e globalizimit, i kanë ndryshuar pritjet e konsumatorëve dhe rritja e konkurrencës i kanë detyruar bizneset të kërkojnë me forcë për teknologji të reja mjedisore që do të minimizonin emetimet e ndotësve që përdorin vetë ata , si dhe do të kursejnë burime natyrore .Në këtë kuptim, teknologjitë mjedisore kanë të bëjnë me të gjitha format e krijimit dhe zbatimit të proceseve të prodhimit ose shërbimeve duke u përpjekur të fitojnë efektivitet dhe përgjegjësi më të lartë të një kompanie në fushën e përdorimit të burimeve natyrore . Prandaj, veprimet për teknologji të reja mjedisore kanë çuar në shfrytëzimin e plotë të potencialit mjedisor dhe të zgjidhjeve të veçanta të cilat përbëjnë një element thelbësor të përfundimit të politikës së mbrojtjes së mjedisit për kompanitë. Qëllimi i këtyre veprimeve është që të bëhet shfrytëzimi i potencialit të një teknologjie të re me qëllim që të arrihet ekzekutimi i sfidave mjedisore në mënyrë efikase , ndërsa në të njëjtën kohë kjo gjë përmirëson aftësinë konkurruese të subjekteve që funksionojnë në treg dhe që veprojnë në të. Në këtë pikë është e rëndësishme të kihet parasysh se industria e teknologjive të reja mjedisore e cila përfshin kryesisht sektorët që merren me teknologji “miqësore” me klimën , kontrollimin e ndotjes së ajrit , menaxhimin e ujërave të ndotura dhe

riciklimin. Aktualisht, këta sektorë, vlera vjetore e të cilëve është 600 miliardë euro, tashmë përbëjnë një të tretën e sektorit të tregut botëror.

(Korpysa, J. (2019). Environmental Investments in New Technologies pp. 135)

Përfundime

Teknologjia e Informacionit gjen përdorim në pothuajse gjitha bizneset, korporatat të cilët integrojnë TI në operacionet e tyre biznesore. Objektivat kryesore për adoptimin e biznesit me TI janë rritja e efikasitetit, avantazhet konkurruese, produktivitetit dhe fitimit . Biznesi, pa dyshim që është promotor i zhvillimit ekonomik. Është e domosdoshme që të miratohen teknologjitë adekuate që i përshtaten strukturës dhe kompleksitetit të organizatës, sepse teknologjia jo vetëm që ka pasur impakt në operacionet dhe departamentet biznesore por ajo ka transformuar edhe shumë modele biznesi duke automatizuar dhe digjitalizuar proceset biznesore dhe mënyrën e të bërit biznes. Si përfundim mund të themi se zhvillimet teknologjike sot, janë kthyer në asete të rëndësishme për biznesin dhe për mbarëvajtjen e tij, pa të cilat nuk do kishte formën e këtij biznesi që kemi sot.

Rekomandime

Në bazë të këtij punimi jam përpjekur të japë disa rekomandime të specifikuar në funksion të ngritjes së cilësisë së sipërmarrjes dhe mënyrën e zhvillimit të biznesit të integruar nëpërmjet TI-së

- Reklamimi i biznesit në rrjetet sociale.
- T'i kushtojmë rëndësi nevojave dhe kërkesave të konsumatorëve me të cilët komunikojmë nëpërmjet rrjeteve sociale.
- Biznesi duhet të japi sa më shumë nga vetja dhe për ta bërë më atraktivë ndërveprimin konsumatorë-biznes.
- Nxjerrja në treg e produkteve të ndërthurura me TI për ta diferencuar atë nga konkurentët.

Referencat

Aggarwal, R. (1999). Technology and Globalization as Mutual Reinforcers in Business: Reorienting Strategic Thinking for the New Millennium. *MIR: Management International Review*, 39(2), 83-104. Retrieved May 28, 2021, from <http://www.jstor.org/stable/40835821>

Bharadwaj, A. (2000). A Resource-Based Perspective on Information Technology Capability and Firm Performance: An Empirical Investigation. *MIS Quarterly*, 24(1), 169-196.
doi:10.2307/3250983

Brynjolfsson, E., & Hitt, L. (2000). Beyond Computation: Information Technology, Organizational Transformation and Business Performance. *The Journal of Economic Perspectives*, 14(4), 23-48. Retrieved May 28, 2021, from <http://www.jstor.org/stable/2647074>

Korpysa, J. (2019). Environmental Investments in New Technologies. In Gąsior A. (Ed.), *Pro-ecological Restructuring of Companies: Case Studies* (pp. 135-144). London: Ubiquity Press. Retrieved May 28, 2021, from <http://www.jstor.org/stable/j.ctvvggx1wj.15>

Laudon, K., & Laudon, J. (2020). *Management Information Systems: Managing the Digital Firm* (16th ed.). Pearson.

Laudon, K. C., & Laudon, J. P. (2015). *Management*

Information Systems: Managing the Digital Firm (14th Edition) (14th ed.). Pearson.

Melville, N., Kraemer, K., & Gurbaxani, V. (2004). Review: Information Technology and Organizational Performance: An Integrative Model of IT Business Value. *MIS Quarterly*, 28(2), 283-322. doi:10.2307/25148636

Machin, S., & Van Reenen, J. (1998). Technology and Changes in Skill Structure: Evidence from Seven OECD Countries. *The Quarterly Journal of Economics*, 113(4), 1215-1244.

Retrieved May 28, 2021, from <http://www.jstor.org/stable/2586979>